

Hugo Bouter

HET ZEVENVOUDIG 'WEE!'
VAN CHRISTUS
OVER HET FARIZEÏSME

Bijbelstudies over Matteüs 23

Het zevenvoudig 'wee!' van Christus over het farizeïsme
Copyright © H. Bouter
Deel 6 van de brochurereeks 'Bestudeert de Schriften'
Vormgeving en druk: Drukkerij Van der Perk B.V.

Eerste editie 2008
Boeken om de Bijbel, Gouda
Distributie: Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn
ISBN 978-90-70926-52-6
NUR 707

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in
een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

WOORD VOORAF	5
1. HET GEVAAR OM ANDEREN DE WEG TOT GOD TE VERSPERREN.....	9
2. HET GEVAAR VAN PROSELITISME	11
3. HET GEVAAR VAN HET LUKRAAK ZWEREN	13
4. HET GEVAAR VAN UITERLIJKE GODSDIENSTIGHEID BIJ HET GEVEN	18
5. HET GEVAAR OM ALLEEN DE BUITENKANT TE REINIGEN	21
6. HET GEVAAR VAN HET VERFRAAIEN VAN DE BUITENKANT	24
7. MAAKT OOK U DE MAAT VAN UW VADEREN VOL	26
EPILOOG: WEEKLACHT OVER JERUZALEM	30

'Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars'.

Matteüs 23:13-33

WOORD VOORAF

Het zeventvoudig 'wee!' van de Heer over de religieuze leiders van Israël is uitgesproken met een mengeling van toorn en droefheid. Het waren krachtige en onvergetelijke uitspraken over een uiterlijke belijdenis zonder innerlijk leven. We moeten het echter ook actualiseren en zelf niet vergeten in de spiegel te kijken die dit hoofdstuk ons voorhoudt. Deze uitspraken zijn nog steeds toepasbaar als men zóveel nadruk legt op *uitwendige* godsdienstige vormen, dat *wezenlijke* zaken zoals het oordeel en de barmhartigheid en de trouw verwaarloosd worden. Wij zien dit met name in de laatste vier keer 'wee!', die wijzen op de grote gevaren van een louter *uiterlijke* godsdienstigheid.

- 1 *Toen sprak Jezus tot de menigten en tot zijn discipelen*
- 2 *en zei: De schriftgeleerden en de farizeeën zijn gaan zitten op de stoel van Mozes.*
- 3 *Alles dan wat zij u ook zeggen, doet en bewaart dat, maar doet niet naar hun werken; want zij zeggen en doen niet.*
- 4 *Zij nu binden zware en moeilijk te dragen lasten en leggen ze op de schouders van de mensen; maar zijzelf willen ze met hun vinger niet verroeren.*
- 5 *Al hun werken nu doen zij om door de mensen gezien te worden; want zij maken hun gebedsriemen breed en hun kwasten groot;*

- 6 en zij houden van de eerste plaats bij de maaltijden en de eerste zetels in de synagogen
- 7 en de begroetingen op de markten, en houden ervan zich door de mensen Rabbi te laten noemen. U echter, laat u niet Rabbi noemen;
- 8 want één is uw Meester, en u bent allen broeders.
- 9 En noemt niemand uw vader op de aarde, want één is uw Vader: de Hemelse.
- 10 Laat u ook niet leermeesters noemen, want één is uw Leermeester: de Christus.
- 11 De grootste van u echter zal uw dienstknecht zijn.
- 12 Wie nu zichzelf zal verhogen, zal worden vernederd; en wie zichzelf zal vernederen, zal worden verhoogd.

De rede van de Heer tegen de schriftgeleerden en farizeeën¹ begon met het verwijt van Zijn kant dat zij weliswaar op de stoel van Mozes waren gaan zitten, maar dat hun *werken* niet in overeenstemming waren met hun *woorden*. De geestelijke nazaten van Israëls wetgever legden anderen zware lasten op, maar wilden die zelf niet met hun vinger aanroeren. Hun vroomheid verzandde in vormendienst: zij bevestigden bre-

1. De schriftgeleerden of wetgeleerden waren oorspronkelijk schrijvers, die de wet bewaarden, overschreven en uitlegden. Zij bewaarden en kopieerden de Schrift en verzamelden leerlingen om zich heen om hun de wet te onderwijzen. Zij waren ook betrokken bij het werk van de rechtspraak in de Joodse Raad. De farizeeën (lett. 'afgescheidenen') voelden zich verheven boven de massa die de wet niet kende (Luc. 18:11; Joh. 7:49; 9:34). Zij waren de strengste partij binnen het Jodendom en ijverden voor de wet en voor de overleveringen van de vaders. Hun wetsbetrachting ging echter gepaard met hoogmoed en huichelarij, die als een zuurdeeg hun toewijding aan God en Zijn geboden bedierf (Luc. 12:1; Hand. 26:5; Fil. 3:6-7).

de gebedsriemen aan de armen en op het voorhoofd (Ex. 13:9,16; Deut. 6:4-9; 11:18), en grote kwasten aan de vier slippen van de mantel (Num. 15:37-41; Deut. 22:12). Uiterlijke vormen mogen het geestelijk leven echter niet gaan overheersen. Wij zien ook in onze dagen een sterke terugkeer naar ritualisme.

Alles wat de farizeeën deden, was erop gericht om door anderen gezien te worden en eer van mensen te ontvangen. Zij waren gehecht aan eervolle titels zoals (1) *rabbi*, d.i. mijn heer, meester, leraar of (2) *vader*, dat spreekt van eerbied en ontzag en het hechten aan tradities, of (3) *leermeester*, d.i. een gids of leidsman, iemand die anderen (onwetenden) de weg wijst. Als volgelingen van de Heer hebben wij echter slechts één Meester, en wij zijn allen broeders. De titel *broeder* of *zuster* is een eretitel voor ons als gelovigen, als leden van Gods huisgezin. Wij hebben ook maar één Vader, namelijk onze Vader die in de hemelen is. De titel 'Heilige Vader' mag uitsluitend voor God worden gebruikt, niet voor een mens (Joh. 17:11). Tevens kennen wij maar één Leermeester, de Christus, die ons het voorbeeld van Zijn Zelfovergave heeft nagelaten. Hij is de ware Dienstknecht en wij mogen Zijn voetstappen navolgen. Daarom zal de grootste onder ons de *dienaar* zijn (Matt. 23:1-12; Fil. 2:5-11; 1 Petr. 2:21-23; 5:5-7). Ik hoop dat deze studies hiertoe mogen bijdragen.

Gouda, voorjaar 2008

H. Bouter

HET GEVAAR OM ANDEREN DE WEG TOT GOD TE VERSPERREN

- 13 *Wee u echter, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u sluit het koninkrijk der hemelen voor de mensen; want uzelf gaat niet naar binnen, en hun die willen binnengaan, laat u niet toe binnen te komen.*
- 14 *(is als niet-authentiek weggelaten in de Voorhoevevert.)*

Het eerste 'wee!' kwam over de schriftgeleerden en farizeeën, die in dit hoofdstuk telkens als *huichelaars* of *hypocrieten*² worden betiteld, omdat zij het Koninkrijk der hemelen voor de mensen toesloten (Matt. 23:13). Zij weigerden (passief) zélf naar binnen te gaan, want zij gaven geen gehoor aan de prediking van Johannes de Doper en die van de Heer en Zijn discipelen. Maar zij verhinderden (actief) ook ánderen het Koninkrijk binnen te gaan, doordat zij de Heer tegenwerkten, Zijn onderwijs verwierpen en Zijn wonderen en tekenen – die Zijn zending van Godswege bekrachtigden – aan de duivel toeschreven.

2. Van het Gr. *hupokritès* is ook het woord *toneelspeler* afgeleid: het gaat erom dat de schriftgeleerden en farizeeën zich anders en beter voordeden dan zij in werkelijkheid waren. Deze huichelarij doortrok, doorzuurde als het ware hun bestaan, zodat de Heer Zijn discipelen waarschuwde 'voor het zuurdeeg, dat is de huichelarij van de farizeeën' (Luc. 12:1; vgl. Matt. 16:6,12; Marc. 8:15).

In Lucas 11:52 verwijt de Heer de wetgeleerden dat zij de 'sleutel van de kennis' hebben weggenomen en daardoor anderen verhinderd hebben binnen te gaan. De sleutels tot de ware kennis van God en tot het Koninkrijk der hemelen zijn vanuit de optiek van het Nieuwe Testament: (a) het onderwijs van de Heer en Zijn apostelen, en (b) het gehoor geven eraan in berouw en bekering, zoals dat door de doop tot uitdrukking wordt gebracht (vgl. Matt. 16:19; 28:19). Daarom gingen de tollenaars en hoeren die zich *bekeerden* de godsdienstige leiders voor in het Koninkrijk van God (Matt. 21:31).

De praktische les voor ons

Laten wij ook op onze hoede zijn dat wij anderen niet in de weg staan om tot Christus te komen! Dat kan gebeuren doordat wij een verkeerd voorbeeld geven, door verkeerde daden, maar ook door een verkeerde, eenzijdige prediking. Menselijke theologische constructies kunnen gemakkelijk gaan heersen over de Schrift. Zo kunnen anderen in de praktijk worden belemmerd om te knielen aan de voet van het kruis en Christus aan te nemen als Heiland en Heer.

HET GEVAAR VAN PROSELITISME

15 *Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u trekt de zee en het droge rond om één proseliet te maken; en wanneer hij het geworden is, maakt u van hem een zoon van de hel, tweemaal erger dan u.*

Het tweede 'wee!' heeft betrekking op het maken van proselieten, volgelingen van de schriftgeleerden en farizeeën (Matt. 23:15). Natuurlijk was het jodendom met de waarheid aangaande de ene, ware God te verkiezen boven het heidendom met zijn veelgodendom. De joodse bekeerlingen kwamen in dat opzicht in het licht van God. Het probleem was echter dat ze zich moesten onderwerpen aan een minutieus systeem van regels en geboden van mensen. Zo'n wettische godsdienst heeft een bepaalde aantrekkingskracht, doordat ze een houvast biedt en het leven duidelijke kaders geeft. Maar het is een godsdienst *van* en *voor* het vlées: het streelt de eierzucht, zowel van de prediker als van de bekeerling. De farizeeër roemt in het vlees van zijn volgeling (vgl. Gal. 6:13; Fil. 3:3-4), en de proseliet probeert op zijn beurt nieuwe bekeerlingen te winnen en aan zich te binden.

Wij zien dat gevaar ook in onze dagen. Het is aantrekkelijk voor leraars te denken de vertegenwoordiger of leider van een invloedrijke en actuele beweging te zijn!

Maar de vraag is of een beweging uit God is, of uit mensen. Het kan in feite gaan om *misleiding* door een kleine elite. Veel leiders beroemen zich op de grootte van hun aanhang en hun volgelingen gaan volgens hetzelfde patroon te werk. Alles wordt beoordeeld volgens de normen van uiterlijk succes, macht en invloed. Het kruis wordt vergeten of weggeredeneerd. De normen van de Schrift worden losgelaten. Wat is het vreselijke einde van zulke misleiders en misleiden? De Heer zegt: '(...) u maakt van hem een zoon van de *hel*, tweemaal erger dan u' (Matt. 23:15; vgl. 2 Tim. 3:13).

De problematiek van de partijvorming deed zich ook voor onder de christenen, toen leden van de sekte der farizeeën, die tot het geloof in Christus waren gekomen, aan de gelovigen uit de volken de wet van Mozes wilden opleggen (vgl. Hand. 15:1-35; Fil. 3:1-11; Kol. 2:20-23). Paulus getuigde van de (wettisch denkende) Joden dat zij 'ijver voor God' hadden, maar 'niet met verstand'. Want Christus is het *einde* van de wet tot gerechtigheid voor ieder die gelooft (zie Rom. 10:1-4).

De praktische les voor ons

Laten wij ook op onze hoede zijn en geen volgelingen van *mensen* worden, of proberen *mensen* te behagen (Gal. 1:10). Laten wij wandelen voor Gods aangezicht. Partijzucht en sektarisme – ook het vormen van een *vrome* partij die zich beroept op allerlei voorrechten – wordt door God gerekend tot de werken van het zondige vlees (Gal. 5:19-21).

HET GEVAAR VAN HET LUKRAAK ZWEREN

- 16 *Wee u, blinde leidslieden, die zegt: Wie bij het tempelhuis zweert – dat is niets; wie echter bij het goud van het tempelhuis zweert, is gebonden.*
- 17 *Dwazen en blinden, want wat is groter: het goud of het tempelhuis dat het goud heeft geheiligd?*
- 18 *En: Wie bij het altaar zweert – dat is niets; wie echter bij de gave die daarop is zweert, is gebonden.*
- 19 *Dwazen en blinden, want wat is groter: de gave of het altaar dat de gave heiligt?*
- 20 *Wie nu zweert bij het altaar, zweert daarbij en bij alles wat daarop is.*
- 21 *En wie zweert bij het tempelhuis, zweert daarbij en bij Hem die daarin woont.*
- 22 *En wie zweert bij de hemel, zweert bij de troon van God en bij Hem die daarop zit.*

Het derde 'wee!' gaat over het zweren. Het misbruik dat men daarvan maakte, was door de Heer reeds aan de kaak gesteld in de bergrede. Om die reden was het beter helemaal niet te zweren; men moest betrouwbaar zijn als gesprekspartner en zich houden aan zijn woord: 'Laat uw woord ja echter *ja* zijn, en uw nee *nee*; en wat meer is dan dit, is uit de boze' (Matt. 5:33-37). Niet dat het zweren op zichzelf verkeerd was, het was toegestaan volgens de wet en God had Zelf ook gezwo-

ren aan de aartsvaders en aan Zijn eigen Zoon (Gen. 22:16; Lev. 19:12; Num. 30:2; Deut. 23:21; Ps. 110:4; Hebr. 6:13-18; 7:21,28).

Het is vanwege de zwakheid van het vlees dat het voor christenen beter is niet te zweren, zoals Jakobus ook bevestigt (Jak. 5:12). Het gaat hier niet om het afleggen van een eed tegenover de overheid, dat blijft mijns inziens toegestaan, maar om het doen van geloften tegenover God of de naaste. Dan is het beter om de eigen zwakheid te verdisconteren en zich bescheiden en geloofwaardig uit te drukken. In het jodendom werd bijna alles een voorwerp om ondoordacht bij te zweren (Matt. 5:34-36; 23:16-22). Zo had men de gewoonte te zweren bij:

- de hemel, de troon van God;
- de aarde, de voetbank voor Zijn voeten;
- Jeruzalem, de stad van de grote Koning;
- het eigen hoofd;
- de tempel, het huis van God;
- de tempelschatten, die aan God gewijd waren;
- het altaar, de plek om tot God te naderen;
- de gaven die daarop aan God werden aangeboden, etc.

Dat werkte natuurlijk het lukraak zweren in verband met de dingen van God in de hand, en Gods naam werd hierbij ijdel gebruikt. Jeruzalem was de stad van God, de tempel de plaats waar Hij woonde. Men kon de tempel niet losmaken van Hem die daar woonde, noch de hemel van Hem die daar troonde (Matt. 23:21-22).

Laat dit een aansporing voor ons zijn om ons *eigen* taalgebruik eens kritisch onder de loep te nemen. Wij kunnen soms ook Gods naam te pas en te onpas noemen.

Maar wat de Heer bij dit derde 'wee!' in het bijzonder aan de kaak stelde, was de *geldzucht* van de farizeeën. Ondanks hun vrome voorschriften over het zweren bij het goud van de tempel en de gaven op het altaar, werden zij ontmaskerd als mensen die de Mammon dienden, de god van het geld (vgl. Luc. 16:13-14). Dat bleek wel doordat zij een eed bij het *goud* van de tempel van groter betekenis achtten dan een eed bij de tempel zelf; het ging hen dus om *vermeerdering* van bezit en inkomsten. Zo was het ook met de gaven die op het altaar kwamen en waarvan de priesters mede profiteerden. Een eed bij het altaar zelf was niets; maar wie zwoer bij de gave die daarop kwam, was gebonden (Matt. 23:16-19). Het bezit van geld en goed geeft mensen een bepaalde status. Dat is ook nu nog zo. Het gaat vaak samen met het uitoefenen van macht; maar *macht* corrumpeert, ook in geestelijk opzicht. Leiderschap naar Gods gedachten is echter altijd dienend en werwend bezig vanuit zuivere motieven (vgl. het voorbeeld van Paulus in 2 Kor. 6, 11 en 12).

Dit derde 'wee!' valt op door de lengte (maar liefst zeven verzen), alsook door het feit dat de opposanten van de Heer niet als huichelaars maar als 'blinde leidslieden' en 'dwazen en blinden' worden aangesproken (Matt. 23:16,17,19). De bewoordingen van de Heer waren ongewoon fel; het was een laatste poging om hen te overtuigen van zonde. Ik heb de indruk dat de Heer

vooral de geestelijke *verblindings* van de Joodse leiders aan de kaak stelt, de geestelijke duisternis waarin zij zich bevonden (vgl. Joh. 9:39-41; 12:39-43). Inderdaad, de geldzucht is een wortel van alle kwaad en doet de mensen wegzinken in verderf en ondergang (1 Tim. 6:5-10).

Het onderwijs van de Heer in deze passage verrijkt ook ons inzicht in de joodse tempeldienst en de typologie die daarmee verbonden is. Tegenover de opvattingen van de schriftgeleerden en farizeeën stelde de Heer dat het tempelhuis *belangrijker* was dan de tempelschat-ten, en dat het altaar van *meer* betekenis was dan de gaven die daarop aan God werden aangeboden. Want het tempelhuis *heiligde* het goud dat daarin was, en het altaar *heiligde* de gave die daarop was (Matt. 23:17,19). Dat wil zeggen: de gaven ontleenden hun waarde aan de tempel resp. het altaar, waardoor ze voor God apart gesteld werden. Het tempelhuis spreekt van Christus' lichaam, dat zou worden afgebroken en in drie dagen weer opgericht (Joh. 2:19-22). Het altaar is ook een beeld van Christus. Hij is God en Mens in één Persoon en dat gaf aan Zijn Zelfovergave in de dood zo'n unieke waarde, dat het 'altaar' nog groter was dan de offergave die erdoor geheiligd werd.

Zonder *tempel* en zonder *altaar* zouden er helemaal geen aan God gewijde gaven zijn. Zo is dat ook in het chris-tendom, maar nu op een *geestelijke* wijze. Zonder gees-telijk huis (de Gemeente) en zonder geestelijk altaar (de Persoon van Christus), zou er geen eredienst mogelijk zijn, geen aanbidding in geest en waarheid, geen ware

altaardienst (Joh. 4:21-24; Fil. 3:3; Hebr. 13:10,15; Openb. 8:3). Dat is het radicale antwoord van het Nieuwe Testament op de vraag waar de juiste plek van aanbidding te vinden is.

Het is echter ook heel bevrijdend om dit te vergelijken met de gebruiken van andere godsdiensten. Wij hoeven als christenen geen lange bedevaart te ondernemen om God te ontmoeten en Hem te dienen in Zijn huis. De Heer heeft Zelf beloofd: 'Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun midden' (Matt. 18:20).

De praktische les voor ons

Ook de laatste dagen van het christelijk getuigenis op aarde worden gekenmerkt door *geestelijke verblindings* en *commercialisering* van de dienst aan God. De lauwheid van Laodicea gaat samen met geestelijke leegheid, blindheid en naaktheid. De Heer biedt echter ogenzalf aan, 'opdat u kunt kijken' (Openb. 3:17-19). Zijn zalving stelt ons in staat de realiteit onder ogen te zien en de dingen te beoordelen zoals *Hij* ze beoordeelt. Dat geeft ons wijsheid en inzicht om de weg met Hem te gaan en uit te zien naar Zijn komst.

HET GEVAAR VAN UITERLIJKE GODSDIENSTIGHEID BIJ HET GEVEN

- 23 *Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u geeft tienden van de munt, de dille en de komijn, en u laat het gewichtigste van de wet na: het oordeel en de barmhartigheid en de trouw.*
- 24 *Deze dingen nu zou men moeten doen en de andere niet nalaten. Blinde leidslieden, die de mug uitzift maar de kameel doorzwelgt.*

Het vierde 'wee!' hangt samen met de nadruk die de farizeeën legden op het onderhouden van uiterlijke godsdienstige verplichtingen, terwijl het gewichtigste van de wet verwaarloosd werd, namelijk het betonen van *gerechtigheid, barmhartigheid en trouw* (Matt. 23:23-24). De Israëlieten moesten volgens de wet van Mozes tienden betalen over de opbrengst van het land (koren, most, olie en vruchten) en van het vee (Lev. 27:30,32; Deut. 14:22-29). De tienden dienden voor het levensonderhoud van de priesters en de Levieten. Dit punt sluit dus aan bij de voorgaande perikoop, die handelde over de instandhouding van de tempeldienst.

De farizeeën hadden dit allemaal aangescherpt. Hun plichtsgetrouwheid ging zover dat zij zelfs tienden betaalden van de *kleinste* tuinkruiden, zoals de munt, de

dille en de komijn. Nu was dat op zichzelf niet verkeerd, want de Heer zegt: 'Deze dingen nu zou men moeten doen (...)'. Het is ook in onze tijd *niet* verkeerd een tiende deel van ons inkomen aan de dienst van de Heer te geven, hoewel wij niet onder het regime van de *wet* maar onder dat van de *genade* leven (Rom. 6:14). Weten wij nog wel wat *offereren* is? De genade is geen vrijbrief om alleen aan onze eigen belangen te denken en de Heer onze offers van weldadigheid en mededeelzaamheid te onthouden (Fil. 2:21; Hebr. 13:16). Maar het is verkeerd als het een *wettische* verplichting is die men zichzelf of anderen oplegt.

De overdreven stiptheid in deze dingen ging bij de farizeeën gepaard met het nalaten van de innerlijke, geestelijke normen van Gods wet. Men verwaarloosde het gewichtigste van de wet³: het oordeel en de barm-

3. Dit vers laat ons zien hoe moeilijk het is de verschillende delen van de wet van Mozes van elkaar te *scheiden*. Men maakt soms onderscheid tussen de civiele en de ceremoniële wetten (die tijdgebonden waren), en de morele wet, d.i. de wet van de tien geboden (die tijdloos is). Toch is dit onderscheid zeer kunstmatig, want in de tien geboden komen een aantal duidelijke verwijzingen naar Israëls volksbestaan in Kanaän voor (Ex. 20:1,10,12,17), terwijl omgekeerd bepaalde burgerlijke en ceremoniële wetten ook in de huidige bedeling van actuele waarde blijken te zijn (vgl. 1 Kor. 9:8-14). De Heer rekent echter zowel de voorschriften over de tienden als de drie belangrijke morele principes 'het oordeel, de barmhartigheid en de trouw' tot dezelfde wet. Hij maakt alleen onderscheid tussen bijzaken en hoofdzaken. Hij heeft de morele wet nog aangescherpt in de bergrede en ook *positief* verwoord en samengevat (Matt. 22:34-40). Paulus werkt de geboden ook verder uit in zijn brieven, maar stelt tegelijkertijd dat de christen niet onder het *regime*, het *bestel* van de wet verkeert. De genade gaat *verder* dan de wet en de vrucht van de Geest omvat veel *meer* dan formele gehoorzaamheid aan de tien geboden.

hartigheid en de trouw (Matt. 23:23; vgl. Hos. 6:6; Mi. 6:8; Zach. 7:9). Het *oordeel* is hier de juiste beoordeling, een rechtvaardige behandeling van de naaste. Het *oordeel* (Gr. *krisis*) is het goddelijk recht, dat straks volmaakt zal gelden in het Vrederijk (vgl. Matt. 12:18,20). Het heeft evenals *barmhartigheid* en *trouw* te maken met onze houding ten opzichte van anderen.

Nog eens verweet de Heer de farizeeën dat ze blinde wegwijzers waren, die de dingen niet in de juiste proporties zagen. Kleine dingen kregen bij hen overdreven aandacht, maar grote dingen werden over het hoofd gezien. Zij wilden de *mug* uitziften, maar de *kameel* doorzwelgen. De strengsten onder de Joden zeefden de wijn, om niet per ongeluk een onrein diertje in te slikken. Maar met veel ergere vormen van onreinheid en overtreding van Gods geboden schenen zij geen enkele moeite te hebben (Matt. 23:24; vgl. 15:1-20 en 23:25,27). Zowel de mug als de kameel waren onreine dieren; men rekende de insecten tot het *wemelend gedierte* (Lev. 11:4,41,43).

De praktische les voor ons

Oefenen *wij* ons in het gewichtigste van de wet: het oordeel en de barmhartigheid en de trouw? Wordt ons leven gekenmerkt door praktische gerechtigheid tegenover de naaste? Barmhartigheid, liefde en trouw zouden ons evenmin moeten verlaten: 'Bind ze om uw hals, schrijf ze op de tafel van uw hart' (Spr. 3:3).

HET GEVAAR OM ALLEEN DE BUITENKANT TE REINIGEN

- 25 *Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u reinigt de buitenkant van de drinkbeker en de schotel, maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid.*
- 26 *Blinde farizeeër, reinig eerst de binnenkant van de drinkbeker en de schotel, opdat ook de buitenkant daarvan rein wordt.*

In het vijfde 'wee!' bekritiseerde de Heer de joodse reinigingswetten, althans voor zover het ging om overleveringen van mensen, die slechts een uiterlijke godsdienstigheid in stand hielden. De aandacht van de schriftgeleerden en farizeeën ging slechts uit naar de *buitenkant*, niet naar de binnenkant, dat wil zeggen: de innerlijke gezindheid van het hart voor God. Zij leken op mensen die wel de *buitenkant* van het servies reinigden, terwijl de *binnenkant* vuil bleef. De onderwerping aan de reinheidswetten ging gepaard met een leven vol roof en onmatigheid. Wat de roofzucht van de farizeeën betreft, die de huizen van de weduwen opaten door misbruik te maken van hun juridische bevoegdheden, zie Marcus 12:40 en Lucas 20:47.

De drinkbeker en de schotel symboliseren hier ons leven, het hele bestaan van de mens. Eerst moest de

binnenkant ervan worden schoongemaakt, opdat ook de buitenkant rein zou worden. Er was grote schoonmaak nodig in hun leven! Zoals wij weten is er eigenlijk net zoals bij de profeet Elisa 'een nieuwe schotel' nodig, een nieuwe mens, om een einde te maken aan de doodsheid en onvruchtbaarheid van het oude leven in het vlees (vgl. 2 Kon. 2:19-22).

In Marcus 7 wordt dit thema heel uitvoerig belicht door de Heer. Hij laat zien wat de werkelijke oorzaak van onreinheid is: het boze *hart* van de mens, dat allerlei verkeerde dingen voortbrengt. De Heer verklaarde zelfs alle spijzen *rein*, en dat betekende een breuk met de oudtestamentische spijswetten! Die uitspraak heeft ook een diepe zinnebeeldige betekenis, want de 'onreine' heidenen werden voortaan door het geloof in Christus gereinigd en geheiligd. Dat had grote consequenties voor de verhoudingen tussen de gelovigen uit de Joden en uit de volken. In het boek Handelingen zien wij dan ook dat de joodse wetten niet meer werden opgelegd aan de gelovigen uit de volken, met uitzondering van de Noachitische verbod van het eten van het bloed en het verstikte (Hand. 10,11 en 15).

De praktische les voor ons

Het is een bewijs van geestelijke *blindheid* als ons oordeel niet verder gaat dan de buitenkant van de dingen (Matt. 23:26). Wanneer de binnenkant van ons leven in orde is, zal dat echter ook van buiten zichtbaar zijn door een wandel met God! Laten wij dus niet onverstandig

zijn en bedenken wat de Heer in Marcus 7 tegen de discipelen heeft gezegd:

- 18 *En Hij zei tot hen: Bent u ook zo onverstandig? Begrijpt u niet, dat alles wat van buiten in de mens gaat, hem niet kan verontreinigen?*
- 19 *Want het gaat niet in zijn hart, maar in de buik en gaat in het toilet naar buiten, – waardoor Hij alle spijsen rein verklaarde.*
- 20 *Hij nu zei: Wat uit de mens naar buiten gaat, dat verontreinigt de mens.*
- 21 *Want van binnen uit het hart van de mensen gaan naar buiten de kwade overleggingen, hoererijen,*
- 22 *diefstallen, moorden, overspel, hebzucht, boosheden, bedrog, losbandigheid, een boos oog, lastering, hoogmoed, onverstand;*
- 23 *al deze boze dingen komen van binnen uit voort en verontreinigen de mens.*

HET GEVAAR VAN HET VERFRAAIEN VAN DE BUITENKANT

- 27 *Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u lijkt op witgepleisterde graven, die van buiten wel fraai schijnen, maar van binnen vol doodsbeenderen en allerlei onreinheid zijn.*
- 28 *Zo ook u, van buiten schijnt u de mensen wel rechtvaardig, maar van binnen bent u vol huichelarij en wetteloosheid.*

Het zesde 'wee!' besluit het thema van de risico's van uiterlijke werkheiligheid. Goede werken zijn niet nuttig voor God, als ze niet voortkomen uit een levend geloof, als het niet meer is dan uiterlijke schijn. Dat was helaas het geval met de schriftgeleerden en farizeeën: van *buiten* leken ze wel rechtvaardig, maar van *binnen* waren ze vol huichelarij en wetteloosheid. De zonde is de wetteloosheid, zegt Johannes (1 Joh. 3:4), maar het kan ook worden omgedraaid: de *wetteloosheid* is de *zonde*. Deze mensen die zeiden te strijden voor Gods wet, waren in feite *wetteloos*. Is dat niet schrijnend? Gods wet was niet in hun *hart* geschreven (Jer. 31:33; Hebr. 8:10).

Het beeld dat de Heer gebruikt om hun huichelarij aan de kaak te stellen, is bijzonder sprekend. De graven werden in de laatste maand van het jaar met kalk ge-

wit, zodat ze goed herkenbaar waren en de pelgrims tijdens het Paasfeest zich niet per ongeluk konden verontreinigen door aanraking ermee (vgl. Num. 19:14vv.; Luc. 11:44). De buitenkant van de graven was dus wel fraai, maar van binnen waren ze vol doodsbeenderen en allerlei onreinheid. Toegepast op de farizeeën: van buiten leken ze rechtvaardig, maar van binnen waren de bewijzen van hun geestelijke doodsstaat volop voorhanden. De Heer wist Zelf wat in de mens was (Joh. 2:25). Hij kende het hart van de farizeeën en wist hoe het er van binnen bij hen uitzag.

De praktische les voor ons

Maar hoe is dat met ons? Besteden wij ook zoveel aandacht aan de *buitenkant*, terwijl het er van binnen helemaal niet goed uitziet? Is het van binnen dor en dood, is er geen enkel bewijs van geestelijk leven te vinden? Laten wij dan bidden om een *opwekking* in ons eigen leven en dat van anderen. De Heer noemde Zijn discipelen juist 'de *reinen* van hart' (Matt. 5:8).

MAAKT OOK U DE MAAT
VAN UW VADEREN VOL

- 29 *Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u bouwt de graven van de profeten en versiert de graftomben van de rechtvaardigen*
- 30 *en zegt: Als wij in de dagen van onze vaders waren geweest, zouden wij niet hun deelgenoten geweest zijn in het bloed van de profeten.*
- 31 *U getuigt dus van uzelf, dat u zonen bent van hen die de profeten hebben vermoord.*
- 32 *Maakt ook u de maat van uw vaders vol!*
- 33 *Slangen, addereengebroid, hoe zult u ontkomen aan het oordeel van de hel?*
- 34 *Daarom, zie, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden; van hen zult u er doden en kruisigen, en van hen zult u er in uw synagogen geselen en van stad tot stad vervolgen;*
- 35 *opdat alle rechtvaardige bloed over u komt dat op de aarde is vergoten, van het bloed van de rechtvaardige Abel tot het bloed van Zacharia, de zoon van Barachia, die u hebt vermoord tussen het tempelhuis en het altaar.*
- 36 *Voorwaar, Ik zeg u: dit alles zal over dit geslacht komen.*

Het zevende 'wee!' tekent het hoogtepunt van de ongerechtigheid: het geweld jegens de profeten in het verleden en de moord op de Messias in de nabije toe-

komst. Corruptie leidt vaak tot bloedvergieten. Dit zijn de beide beginselen van het kwaad sinds de zondeval: *verdorvenheid* en *gewelddadigheid*. Deze kenmerken vinden wij telkens terug in de geschiedenis van de mensheid en ook in die van Israël. De zonde van Adam en Eva was die van de *begeerte*, de zonde van Kaïn die van *geweld* ten opzichte van zijn broer. De eerste mensen konden niet in Gods tegenwoordigheid blijven. De verdorvenheid en de geweldenarij die de aarde daarna vervulden (Gen. 6:11-12), gaven aanleiding tot het oordeel van de zondvloed. Na de zondvloed zien we geen verbetering. De mens wilde voor zichzelf een naam maken en ging de afgoden dienen; ook horen wij over de gewelddenaar Nimrod. En het was niet anders in de geschiedenis van Israël, die begon met de roeping van Abram uit het afgodische Ur der Chaldeeën.

Een *uiterlijke* godsdienst hecht veel waarde aan *uiterlijke* dingen, en men beroemt zich ook vaak op het grootse verleden (bekende namen, oude schrijvers). De schriftgeleerden en farizeeën bouwden de graven van de profeten en versierden de graftomben van de rechtvaardigen. Het ging hun niet alleen om monumentenzorg, want zij zeiden erbij dat *zij* de profeten hoog hielden en de houding van hun voorvaders afkeurden. Maar dat was het toppunt van huichelarij, want daarmee getuigden zij van zichzelf dat zij *moordenaarszonen* waren! Zij waren niet beter dan hun vaders en zij zouden spoedig de maat van hun vaders volmaken, doordat zij de Heer naar het kruis zouden verwijzen en tevens Zijn dienstknechten zouden vervolgen en doden.

De aanklacht van de Heer was buitengewoon fel. Was er nog wel enige hoop voor deze huichelaars, die zich ontptopten als 'slangen' en 'adderengebroed', als kinderen van de duivel, die een mensenmoordenaar is vanaf het begin (Matt. 3:7; 12:34; Joh. 8:31-47)? Hoe zouden zij ontkomen aan het oordeel van de hel, de poel van vuur (Openb. 20:11-15)? De Heer spreekt hier als de Wijsheid in eigen Persoon (vgl. Luc. 11:49). Hij zou nog meer 'profeten en wijzen en schriftgeleerden' tot hen zenden (vgl. Matt. 10:41; 13:52), en wel *na* Zijn opstanding en hemelvaart, maar de Joden zouden hen ook kwalijk behandelen. Vervolging, geseling, lijden en dood zou het deel van Zijn gezanten zijn, zoals het boek Handelingen bevestigt. Zo zou het volk nog meer onschuldig bloed vergieten en de maat van zijn zonden volmaken. Tot hun bloedschuld werd zelfs *al* het rechtvaardige bloed gerekend, dat op de aarde is vergoten: van het bloed van de rechtvaardige Abel tot dat van Zacharia, die vermoord werd in de voorhof van de tempel (Gen. 4:8; 2 Kron. 24:21).

Dat al dit bloed over hen kwam, betekende dat het oordeel van God hen zou treffen vanwege al deze misdaden (vgl. Matt. 27:25).⁴ Dit wordt nog eens bekrachtigd door het 'Voorwaar' of 'Amen', waarmee de Heer deze verzen besluit. En het oordeel kwam inderdaad over dit geslacht, zoals Hij had aangekondigd. Nog geen veertig jaar later, in het jaar 70 na Chr., werden stad en tempel verwoest door de Romeinse legioenen. Van het grote Babylon in de eindtijd wordt iets soortgelijks gezegd met betrekking tot het bloed: 'En in haar werd gevonden het bloed van profeten en heiligen en van

allen die op de aarde geslacht zijn' (Openb. 18:24). Deze grote macht gaat dan ook haar val tegemoet, zoals duidelijk wordt gemaakt in de laatste hoofdstukken van het boek Openbaring.

De praktische les voor ons

De vorming van een exclusief (kerkelijk) machtssysteem gaat altijd gepaard met onrecht jegens hen die trouw willen blijven aan Gods Woord. Het kan uitlopen op verbaal en fysiek geweld jegens de getrouwen. Gods gezanten wandelen echter in het voetspoor van Christus en dit brengt lijden en vervolging met zich mee, ook in onze dagen (2 Tim. 3:12).

4. Het bloed van Christus is echter ook *verzoenend* bloed, dat beter spreekt dan Abel (Hebr. 12:24). Het roept niet om wraak over de schuldigen, maar getuigt van vrede en verzoening. Bovendien is er verschil tussen *doodslag* en *moord met voorbedachten rade*, zie voor dit onderwerp mijn boek 'Veilig in de Vrijstad'. De dood van Christus was vooral de schuld van de Joodse leiders in die dagen, maar zij werden pas na hun afwijzing van een nieuw aanbod van genade door Stefanus beschuldigd van moord (Hand. 7:51-53). Deze schuld mag dus niet veralgemeniseerd worden, zoals in de geschiedenis van het christendom vaak is gebeurd. In feite kleeft er door het antisemitisme van al deze eeuwen veel bloed aan onze eigen handen. De apostel Paulus maakte in zijn rede in de synagoge in Antiochië ook duidelijk onderscheid tussen de Joodse leiders in Jeruzalem en de Joden in de verstrooiing (Hand. 13:27-29). God zal eenieder oordelen naar zijn werken.

ÉPILOOG: WEEKLACHT OVER JERUZALEM

- 37 *Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt en hen ste-
nigt die tot u zijn gezonden, hoe dikwijls heb Ik uw kin-
deren willen bijeenverzamelen, zoals een hen haar kui-
kens bijeenverzamelt onder haar vleugels, en u hebt niet
gewild.*
- 38 *Zie, uw huis wordt aan u woest overgelaten.*
- 39 *Want Ik zeg u: u zult Mij van nu aan geenszins zien,
totdat u zegt: 'Gezegend Hij die komt in de naam van de
Heer'.*

Hoewel de Heer in deze zeven keer 'wee!' zeer scherp het oordeel over Jeruzalem aankondigde, deed Hij dat toch met een hart vol liefde. Hij was tot Zijn volk gekomen, zachtmoedig en nederig en als een Heiland. Hij wilde hen liefdevol bijeenverzamelen onder Zijn vleugels – wat wijst op het bieden van goddelijke bescherming (Ps. 91:4). Maar zij wilden dat niet en wezen de Heiland af. Hij werd verworpen en naar het kruis verwezen; dat is de reden dat de komst van het rijk is uitgesteld tot Zijn terugkeer in macht en majesteit. Dezelfde menigte die bij Zijn intocht in Jeruzalem had geroepen: 'Hosanna voor de Zoon van David! Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer!' riep niet lang daarna: 'Kruisig, kruisig Hem!' Israël verwierp Hem en

daarom is het Koninkrijk, dat in de Persoon van de Koning tot hen was gekomen, van hen weggenomen. Jeruzalem zou alleen (of: woest) gelaten worden en prijsgegeven worden aan de vijanden. Zij zouden Hem voortaan ook niet meer zien.

Maar er is een heerlijk 'totdat', dat door de Heer Zelf is uitgesproken, en wel direct nadat Hij het oordeel had aangekondigd dat over de geliefde stad zou komen: 'Zie, uw huis wordt aan u woest overgelaten'. Hij eindigde Zijn rede namelijk als volgt: 'Want Ik zeg u: u zult Mij van nu aan geenszins zien, totdat u zegt (en dan volgen opnieuw de woorden die bij de intocht waren geroepen): Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer!' (Ps. 118:24-26; Matt. 21:9; 23:38-39).

Dat geeft hoop voor de toekomst. Christus zal *opnieuw* tot Zijn volk komen en dan zullen zij zich wél laten bijeenverzamelen. Zij zullen Hem met een berouwvol hart aannemen, want zij zullen weeklagen en Hem aanschouwen die zij doorstoken hebben (Matt. 24:30-31; Zach. 12:10; Openb. 1:7).

In deze brochurereeks zijn eerder
de volgende titels verschenen:

Deel 1:

In het begin was het Woord

Deel 2:

De kronen van de christen

Deel 3:

Aspecten van het Koninkrijk van God

Deel 4:

De toekomst is dichtbij

Deel 5:

Aspecten van het werk van Christus